

Nr 153.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 2 juli 1915 (nr 261) angående anskaffande av hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot (hästutskrivningslagen); given Stockholms slott den 21 februari 1930.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 2 juli 1915 (nr 261) angående anskaffande av hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot (hästutskrivningslagen).

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Harald Malmberg.

Förslag
till
Lag
om ändring i vissa delar av lagen den 2 juli 1915 (nr 261) angående
anskaffande av hästar och fordon för krigsmaktens ställande
på krigsfot (hästutskrivningslagen).

Härigenom förordnas, att 1, 2 och 18—20 §§, 21—29 §§ med rubrik samt 31—33 §§ i lagen den 2 juli 1915 angående anskaffande av hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot (hästutskrivningslagen), 18, 21, 27, 31 och 32 §§ i nedan angivna delar, skola erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

Sedan förordnande enligt § 74 regeringsformen meddelats om krigsmaktens ställande på krigsfot, skola, såframt ej med stöd av 2 § annorlunda förordnas, ägare av krigsdugliga hästar och till krigsbruk tjänliga fordon, till vilka sistnämnda hänföras anspanssfordon, motorfordon (med tillhörande släpvagnar) samt motorredskap (med tillhörande släpvagnar och redskap), vara skyldiga att, när så erfordras, till krigsbruk mot ersättning avstå desamma i den ordning, som i denna lag sägs.

2 §.

Rörande befrielse från i 1 § omfördörd skyldighet meddelar Konungen de föreskrifter, som för rikets tjänst eller eljest av hänsyn till det allmänna finnas vara påkallade.

18 §.

Riket indelas — — — — — antal kommuner.

För varje sådant område skall finnas en *hästmönstringskommission* med åliggande att vid krigsmaktens ställande på krigsfot pröva de enligt 6 § uttagna hästarna och anspanssfordonen med hänsyn till deras lämplighet för krigsbruk samt bestämma, vilka av dem som, till i fastställd mobiliseringsplan angivet antal, skola avstås för krigsmaktens behov.

19 §.

Hästmönstringskommission skall bestå av tre ledamöter, av vilka redan i fredstid en utses av militär myndighet och en av vederbörande landsting eller stad, som ej i landsting deltagit. Såsom tredje ledamot av kommissionen inträder för varje kommun den av hästuttagningsnämndens ledamöter, som nämnden därtill utser.

Inom hästmönstringskommission tjänstgör den av militär myndighet utsedda ledamoten som ordförande.

Hästmönstringskommission biträdes av en veterinär, som verkställer besiktning av de inställda hästarna och på grund av denna besiktning till- eller avstyrker hästs antagande, ävensom av en protokollsförare. Veterinären och protokollsföraren förordnas av Konungens befallningshavande.

20 §.

Uppstår i följd av kassation brist i det antal hästar eller anspanssfordon, som skall inom kommunen inställas, skall, i den mån ej andra antagliga hästar och anspanssfordon av kommunen ofördröjligen lämnas, hästmönstringskommissionen äga att, med anlitande av kronobetjäningens biträde, inom kommunen uttaga hästar och anspanssfordon i stället för de kasserade.

Tillika skall hästmönstringskommissionen, därest brist uppkommer antingen genom hästuttagningsnämndens uraktlåtenhet att uttaga det bestämda antalet hästar eller anspanssfordon eller ock till följd därav att uttagna hästar eller anspanssfordon icke vid mönstringstillfället inställts, äga att inom kommunen, på sätt nyss sagts, uttaga eller, om hinder därför möter, annorstädes inköpa hästar och anspanssfordon för att täcka den uppkomna bristen. Därest vid inköp utom kommunen av hästar eller anspanssfordon priset överstiger medelpriset för de hästar och anspanssfordon, som av hästuttagningsnämnden inom kommunen uttagits, vare kommunen pliktig att ersätta staten skillnaden, med rätt för kommunen att härför utfå gottgörelse av den eller dem, som genom försummelse att fullgöra stadgade föreskrifter vållat kommunen utgift.

Om anskaffande av motorfordon och motorredskap.

21 §.

Det antal till krigsbruk tjänliga motorfordon och motorredskap, som utöver dem, vilka förut finnas till krigsmaktens förfogande, erfordras för krigsmaktens ställande på krigsfot, bestämmes av Konungen och fördelas, likaledes av Konungen, på de olika länen, med hänsyn till varje läns tillgång i berörda avseende.

Sådan fördelning — — — — — så erfordras.

Sker övergången — — — — — ifrågavarande behov.

22 §.

Det åligger Konungens befallningshavande, var för sitt län, att, redan under fredstid, varje år uttaga de motorfordon och motorredskap, som, för den händelse förordnande kommer att meddelas om krigsmaktens ställande på krigsfot, skola inom länet inställas till mönstring.

23 §.

För fullgörande av det Konungens befallningshavande jämlikt 22 § tillkommande åliggande skall Konungens befallningshavande för varje sådan motormönstringskommission inom länet, som i 26 § omförmäles, varje år i enlighet med hos Konungens befallningshavande fört automobilregister samt tillgängliga uppgifter eller förteckningar rörande motorredskap upprätta en *motorfordonsrulla* och en *motorredskapsrulla*, innehållande uppgift å de motorfordon och motorredskap, som jämlikt 22 § uttagits, samt å deras ägare.

Rullorna skola, med ledning av nyssnämnda register, uppgifter eller förteckningar, alltid hållas vederbörligen kompletterade.

Om motorfordons eller motorredskaps införande i vederbörlig rulla skall Konungens befallningshavande låta tillställa motorfordonets eller motorredskapets ägare skriftligt besked.

24 §.

Sedan förordnande meddelats om krigsmaktens ställande på krigsfot, skall det åligga vederbörande ägare att å mönstringsställe och tid, som av Konungen bestämmas, inställa motorfordon eller motorredskap, som är upptaget i senast upprättade rulla och som fortfarande av honom innehas.

25 §.

Med motorfordon eller motorredskap, som inställes enligt 24 §, skola avlämnas dess vanliga tillbehör ävensom reservdelar i mån av tillgång, så ock drivmedel och smörjämne, som erfordras för transporten till utrustningsorten.

26 §.

För varje län skall, efter ty Konungen närmare bestämmer, finnas en eller flera *motormönstringskommissioner*, med åliggande att vid krigsmaktens ställande på krigsfot pröva de enligt 22 § uttagna motorfordonens och motorredskapens lämplighet för krigsbruk.

27 §.

Motormönstringskommission skall vara tillsatt redan i fredstid och bestå av tre i motorfordons och motorredskaps konstruktion och skötsel kunniga ledamöter, av vilka en utses av militär myndighet och en av Konungens befallningshavande samt den tredje, jämte en suppleant för denne, väljes av vederbörande landsting eller stad, som ej i landsting deltagar, och skall, därest i län finnas flera landsting eller stad, som ej deltagar i landsting, Konungen äga meddela därav påkallade föreskrifter om valet.

Val av ledamot och suppleant i motormönstringskommission verkställs i september månad för de fyra följande kalenderåren.

I fråga om valbarhet till motormönstringskommission samt rätt att avsäga sig sådant uppdrag gäller vad som är stadgat för val av landstingsman eller beträffande stad, som ej deltagar i landsting, för val av stadsfullmäktig.

Avgår vald — — — — — avgångne återstått.

Sedan val — — — — — Konungens befallningshavande.

28 §.

Inom motormönstringskommission tjänstgör den av militär myndighet utsedde ledamoten som ordförande.

Motormönstringskommission biträdes av en protokollsförare, vilken förordnas av Konungens befallningshavande.

29 §.

Uppstår i följd av kassation brist i det antal motorfordon eller motorredskap, som skall av motormönstringskommission inmönstras, skall kommissionen omedelbart, med Konungens befallningshavandes bistånd, inom länet uttaga felande motorfordon eller motorredskap.

Därest brist uppkommer därigenom, att i rullorna upptagna motorfordon eller motorredskap icke vid mönstringstillfället inställts, skall det felande antalet, på sätt nyss sagts, inom länet uttagas eller, om hinder därför möter, annorstädes inköpas. I ty fall skall den, som genom försummelse att inställa i rulla upptaget motorfordon eller motorredskap föranlett, att annat motorfordon eller motorredskap måst för statens räkning inköpas, vara skyldig att ersätta den ökning i kostnaden, som därigenom för staten uppkommit.

31 §.

Från den dag, Konungen förordnat, att rikets krigsmakt skall ställas på krigsfot, och intill dess mönstring enligt denna lags bestämmelser ägt rum med häst eller fordon, som uttagits för krigsbruk, må hästen eller fordonet icke avyttras utan att Konungen härtill givit lov. Avser nämnda förordnande, att allenast en del av rikets krigsmakt skall ställas på krigsfot, skall vad sålunda stadgats äga motsvarande tillämpning inom de delar av riket, Konungen i sådant fall bestämmer.

I övrigt — — — — — och fordon.

32 §.

Hästar och fordon ävensom tillbehör och annat, som jämlikt 17 och 25 §§ skall vid mönstring avlämnas, inlösas av staten mot ett pris, vilket av vederbörande mönstringskommission fastställs till belopp, svarande mot fulla värdet ävensom kostnaden för inställandet å mönstringsstället.

Likaledes utgår ersättning för inställandet å mönstringsstället av de hästar och fordon, vilka enligt fastställd mobiliseringsplan skola inställas, men som icke avstås till krigsmakten.

Kan militär — — — — — avlämnandes försorg.

33 §.

De fastställda inlösningsprisen å avlämnade hästar och fordon ävensom tillbehör och annat, som jämlikt 17 och 25 §§ skall vid mönstring avlämnas, betalas kontant å mönstringsställena eller, där så ej kan ske, genom anvisningar, utställda av vederbörande mönstringskommission samt förfallna till betalning trettio dagar efter utställandet. Sådan anvisning, som löper med fem procent årlig ränta från och med dagen för utställandet, inlöses å ort och tid, som genom allmän kungörelse tillkännagivas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1931; dock att de i 27 § andra stycket stadgade val skola verkställas å föreskriven tid under år 1930.

---

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i stats-
rådet å Stockholms slott den 21 februari 1930.*

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, BESKOW, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, BISSMARK, JOHANSSON, DAHL.

Departementschefen, statsrådet Malmberg anför:

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 21 december 1929 har *chefen för generalstaben* framlagt förslag till vissa ändringar i lagen den 2 juli 1915 (nr 261) angående anskaffande av hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot (hästutskrivningslagen) och därvid anført i huvudsak följande.

Genom lagen av den 2 juli 1915 angående anskaffande av hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot (hästutskrivningslagen) hade en planmässig och i fredstid i detalj förberedd anskaffning av hästar, anspanssfordon, automobiler och motorcyklar blivit möjliggjord, varjämte uttagningen såvitt möjligt jämnt kunnat fördelas bland vederbörande ägare. Sedan lagen trätt i kraft, hade utvecklingen, särskilt på motorfordonsväsendets område, raskt fortskridit. I slutet av år 1916 hade sålunda i landet funnits inalles 5.837 automobiler och motorcyklar, under det att motsvarande siffra den 31 oktober 1929 uppgått till 203,683. Dessutom hade de senare åren tillkommit ett flertal olika typer av motordrivna arbetsmaskiner. Enligt nu gällande förordning rörande motorfordon m. m. benämndes de sistnämnda motorredskap till skillnad från automobiler och motorcyklar, vilka benämndes motorfordon.

Den allmänna utvecklingen av motorfordonsväsendet hade även medfört, att ett allt större antal motorfordon ingått i krigsorganisationen samt att även motorredskap numera behövde tagas i anspråk för densamma.

För uttagningen och inmönstringen av motorfordon för krigsmaktens behov vore riket enligt 26 § hästutskrivningslagen indelat i *automobilmönstringsdistrikt*, vart och ett omfattande ett län eller större eller mindre del av ett län. För varje sådant distrikt skulle finnas *en* automobilkommission för inmönstringen av de uttagna motorfordonen. Antalet automobilmönstringsdistrikt vore närmast betingat av det antal automobilkommissioner, som erfordrades, för att inmönstringen i tid skulle kunna verkställas. Så länge det antal motorfordon, som inom ett län skulle uttagas, varit relativt litet, hade en automobilkommission i tid kunnat hinna inmönstra de uttagna motorfordonen, varför länet i regel utgjort ett enda automobilmönstringsdistrikt. När sagda antal alltmer ökats, hade flera automobilkommissioner erfordrats, för att inmönstringen i tid skulle kunna verkställas. För att erhålla flera automobilkommissioner hade det sålunda varit nödvändigt att indela vissa län i flera automobilmönstringsdistrikt.

Indelningen av ett län i flera automobilmönstringsdistrikt hade emellertid medfört, att det antal motorfordon, som länet vore skyldigt att avstå, uppdelats på och uttagits inom de olika distrikten. Då registreringen av motorfordonen skedde länsvis, hade ovannämnda förhållande medfört, att svårigheter uppstått för en riktig fördelning av motorfordonen på de olika automobilmönstringsdistrikten och uttagning av motorfordonen inom dessa. Uppgörandet av ett automobilregister för varje automobilmönstringsdistrikt inom länen skulle givetvis undanrödja ovannämnda svårigheter men kunde ur registrerings synpunkt icke vara lämpligt, varjämte en ökad arbetsbörda därigenom skulle åläggas länsstyrelserna. En sådan åtgärd kunde därför icke förordas.

Ett ändamålsenligare sätt för erhållandet av ett tillräckligt antal automobilkommissioner inom varje län torde vara att ändra hästutskrivningslagens bestämmelser om indelningen i automobilmönstringsdistrikt, så att varje län komme att utgöra ett enda dylikt distrikt med en eller flera automobilkommissioner. Antalet automobilkommissioner inom varje län syntes, på sätt nu funnes föreskrivet för indelningen i automobilmönstringsdistrikt, efter framställning böra fastställas av Kungl. Maj:t, varigenom en ändring av antalet dylika kommissioner vid behov på ett enkelt sätt kunde verkställas. Den ifrågasatta ändringen i hästutskrivningslagen syntes i övrigt överensstämma med den nuvarande formuleringen av lagens 21 §, enligt vilken fördelningen av det antal automobiler, som erfordrades för krigsmakten, skulle göras »på de olika länen», vilken formulering syntes tyda på, att det vore länet såsom sådant, som skulle avstå antalet automobiler i fråga.

För krigsmaktens ställande på krigsfot erfordrades för närvarande ett icke ringa antal *motorredskap* — främst traktorer och väghållningsmaskiner. Sagda antal kunde förväntas komma att alltmer ökas. Anskaffningen av motorredskap måste för närvarande ske genom köp eller rekvisition. Detta sätt för anskaffningen kunde emellertid icke ur militär synpunkt anses betryggande, och svårigheter hade framträtt vid planläggningen av anskaffningen. Icke heller ur det allmännas synpunkt vore nämnda sätt för anskaffningen tillfredsställande, emedan en på rekvisition grundad uttagning av motorredskap icke kunde fördelas på vederbörande ägare av dylika redskap lika jämnt som en uttagning i enlighet med hästutskrivningslagens bestämmelser. Av ovannämnda skäl syntes därför sagda lag böra ändras till att omfatta även motorredskap.

I samband med ovan föreslagna ändringar i hästutskrivningslagen borde även vissa andra, smärre dylika vidtagas.

På grund av vad sålunda anförts hemställde chefen för generalstabens, att proposition måtte avlätas till 1930 års riksdag om sådana ändringar i lagen angående anskaffande av hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot (hästutskrivningslagen), som framginge av det av honom framlagda förslaget.

Över det framlagda förslaget hava utlåtanden avgivits av *överståthållarämbetet och länsstyrelserna i samtliga län ävensom av inspektören för kavalleriet, generalfälttygmästaren och inspektören för artilleriet, chefen för fortifikationen, chefen för intendenturkåren, samtliga arméfördelningschefer, chefen för östra brigaden, militärbefälhavaren för övre Norrland, kommandanten i Bodens fästning, militärbefälhavaren på Gotland och arméförvaltningen.*

Det övervägande flertalet av de i ärendet hörda myndigheterna hava tillstyrkt det av chefen för generalstaben framlagda förslaget eller, bortsett från ifrågasatta mindre ändringar av redaktionell art, förklarat sig icke hava något att däremot erinra. Åtskilliga av länsstyrelserna hava emellertid påpekat, att hos dem för närvarande icke förefunnes några uppgifter å inom länet befintliga motorredskap och släpvagnar. En förutsättning för genomförande av förslaget om uttagande av motorredskap och släpvagnar genom länsstyrelsernas försorg vore därför, att uppgifter i berörda hänseende på ett eller annat sätt bleve tillgängliga för länsstyrelserna. Därjämte hava några av länsstyrelserna framhållit önskvärdheten av att ändring i detta sammanhang vidtoges i nu gällande bestämmelser beträffande den tid, för vilken uttagning av motorfordon skall ske.

Länsstyrelsen i Malmöhus län har för sin del ansett, att det föreslagna utskrivningsförfarandet beträffande motorredskap och släpvagnar skulle komma att erbjuda så stora svårigheter, att länsstyrelsen funnit sig böra ifrågasätta, huruvida icke fyllandet av krigsmaktens behov av motorredskap och släpvagnar fortfarande borde ske genom köp eller rekvisition. Därest det emellertid skulle finnas ofrånkomligt, att behovet i fråga fylldes genom utskrivning, ville länsstyrelsen föreslå, dels att skyldighet stadgades för polismyndigheterna att tillhandahålla länsstyrelserna alla för uttagningen av släpvagnar erforderliga uppgifter, dels ock att handhavandet av utskrivningen av motorredskap uppdroges åt hästutskrivningsnämnderna, vilka med hänsyn till motorredskapens användning måste anses synnerligen skickade att handhava dessa redskaps uttagande för krigsbruk.

Arméförvaltningen, som beretts tillfälle att taga del av övriga myndigheters yttranden i ärendet, har anfört, att ämbetsverket icke kunde ansluta sig till vad länsstyrelsen i Malmöhus län ifrågasatt beträffande uttagningen av motorredskap och släpvagnar. Ämbetsverket hade icke i princip något att erinra mot chefens för generalstaben förslag, i vilket endast ett par mindre rent formella ändringar syntes böra vidtagas. Vad anginge de av vissa länsstyrelser gjorda uttalanden rörande behovet av uppgifter beträffande motorredskap och släpvagnar ävensom rörande tiden för uttagningen av motorfordon m. m., förutsatte arméförvaltningen, att erforderliga bestämmelser i förevarande avseende komme att i sinom tid införas i vederbörliga tillämpningsförfattningar till hästutskrivningslagen.

Såsom chefen för generalstaben framhållit, hava bestämmelserna i hästutskrivningslagen möjliggjort, att den för krigsmaktens ställande på krigsfot erforderliga häst- och fordonsanskaffningen kunnat planläggas och i detalj ordnas redan under fredstid. Jämlikt föreskrifterna i nämnda lag äro ägare av till krigsbruk tjänliga fordon med vissa undantag skyldiga att vid krigsmaktens ställande på krigsfot, när så erfordras, mot ersättning avstå desamma till krigsbruk. Med fordon avses i hästutskrivningslagen dels anspanssfordon, dels ock automobiler, vartill jämväl hänföras motorcyklar. Däremot är hästutskrivningslagen icke tillämplig å motorredskap, utan krigsmaktens

behov av sådana redskap måste fyllas genom inköp eller — vid krigsmaktens ställande på krigsfot — rekvisition.

Uttagningen av det för krigsbehovets fyllande erforderliga antalet automobiler sker länsvis efter av Kungl. Maj:t fastställd fördelning och handhaves av länsstyrelserna, som hava att, var för sitt län, årligen uttaga de automobiler, som under det följande året skola inom länet inställas till mönstring, i den händelse förordnande då kommer att meddelas om krigsmaktens ställande på krigsfot. I och för mönstring av de uttagna automobilerna vid mobilisering är riket indelat i automobilmönstringsdistrikt, vart och ett omfattande ett län eller del därav. För varje sådant distrikt finnes en automobilkommission, som har till uppgift att vid mobilisering pröva de under fredstid inom distriktet uttagna automobilernas lämplighet för krigsbruk. Enligt lagen tillkommer det Kungl. Maj:t att meddela beslut angående ett läns uppdelning i två eller flera automobilmönstringsdistrikt. Däremot medger lagen icke, att mer än en automobilkommission får finnas inom samma distrikt. Då varje kommission icke inom den enligt vederbörliga mobiliseringsplaner till förfogande stående tiden kan beräknas hinna mönstra mer än ett visst antal automobiler, har det därför, i den mån krigsmaktens motorfordonsbehov ökats, blivit nödvändigt att öka antalet mönstringsdistrikt genom uppdelning av vissa län i flera distrikt. Härigenom har emellertid uttagningen kommit att bindas vid de olika distriktens områden, vilket medfört åtskilliga olägenheter, då registreringen av motorfordonen enligt gällande bestämmelser är ordnad för varje län i dess helhet.

Med hänsyn till motorredskapens — främst traktorers och väghållningsmaskinens — alltmera ökade betydelse och användning för militära ändamål är det av vikt, att dessa redskap snabbt och säkert bliva tillgängliga vid krigsmaktens ställande på krigsfot. De medel, som för närvarande i sådant hänseende stå till förfogande, hava emellertid icke befunnits betryggande, utan har det ansetts, att bestämmelserna i hästutskrivningslagen borde utsträckas att gälla även för uttagning av motorredskap.

Genom det av chefen för generalstaben framlagda förslaget avses i huvudsak dels att undanröja de svårigheter, som till följd av gällande bestämmelser rörande automobilmönstringsdistrikt och automobilkommissioner uppstått för uttagningen av erforderliga motorfordon och en lämplig fördelning av desamma på de olika mönstringsdistrikten, dels ock att utsträcka föreskrifterna i hästutskrivningslagen att omfatta även uttagning av för krigsmaktens ställande på krigsfot erforderliga motorredskap och släpvagnar.

För vinnande av det förstnämnda syftemålet har föreslagits, att hästutskrivningslagens bestämmelser om landets indelning i automobilmönstringsdistrikt skola ändras så, att dessa distrikt alltid komma att sammanfalla med länen. Liksom hittills skall prövningen och inmönstringen av uttagna motorfordon vid mobilisering förrättas av en för ändamålet tillsatt kommission, men under det att enligt gällande lagbestämmelser blott en dylik kommission skall finnas inom varje mönstringsdistrikt, föreslås nu, att det över-

låtes åt Kungl. Maj:t att bestämma antalet mönstringskommissioner med hänsyn till inom respektive län föreliggande behov.

I fråga om motorredskap ävensom släpvagnar har uttagningen ansetts böra ordnas enligt samma grunder, som gälla för uttagning av motorfordon.

Emot de sålunda föreslagna ändringarna i hästutskrivningslagen har jag i likhet med det övervägande flertalet av de i ärendet hörda myndigheterna icke något att i princip erinra.

Sedan länge hava, såsom redan nämnts, de nu gällande bestämmelserna rörande automobilmönstringsdistrikt och automobilkommissioner medfört olägenheter och svårigheter, då det gällt att ordna och planlägga uttagningen och mönstringen av de för krigsbruk erforderliga motorfordonen, och olägenheterna hava ständigt ökats, allt eftersom antalet av de för krigsorganisationen avsedda motorfordonen stegrats. Den nu föreslagna anordningen, enligt vilken mönstringsdistrikten alltid skola sammanfalla med länen men antalet mönstringskommissioner får bestämmas med hänsyn till de inom varje distrikt föreliggande förhållandena, synes vara ägnad att i huvudsak undanröjda de olägenheter, som vidlått det hittillsvarande uttagningsförfarandet, och möjliggöra, att inmönstringen av motorfordonen vid krigstillfälle kan ske med erforderlig skyndsamhet.

Även förslaget om att ordna den vid mobilisering erforderliga anskaffningen av motorredskap och släpvagnar enligt samma principer, som gälla beträffande motorfordon, synes vara väl grundat. Den alltmer ökade användning för militära ändamål, som dessa redskap erhållit, gör det nödvändigt att redan i fredstid planlägga anskaffningen av desamma på ett mera rationellt sätt än för närvarande är möjligt. De av länsstyrelsen i Malmöhus län uttalade farhågorna för att det föreslagna uttagningsförfarandet skulle komma att medföra så stora svårigheter, att lämpligheten av en lagändring i förevarande avseende kunde ifrågasättas, finner jag mig icke kunna dela. Ej heller anser jag mig kunna förorda samma länsstyrelses förslag om att handhavandet av uttagningen av motorredskap skulle uppdragas åt hästutskrivningsnämnderna.

Såsom ett flertal av länsstyrelserna framhållit, sakna länsstyrelserna för närvarande uppgifter om inom länet förefintliga motorredskap. Jämlikt kungörelsen den 12 november 1926 (nr 468) angående uppgiftsskyldighet beträffande motorredskap äro ägarna av dylika redskap visserligen skyldiga att angående desamma lämna årliga uppgifter, men dessa skola insändas till chefen för generalstaben och bliva icke tillgängliga för länsstyrelserna. Där-est den nu föreslagna uttagningen av motorredskap och släpvagnar skall handhavas av länsstyrelserna, blir det därför nödvändigt att komplettera nyssnämnda kungörelse den 12 november 1926 med sådana bestämmelser, att länsstyrelserna erhålla för uttagningen erforderliga uppgifter.

Det lagförslag, jag nu går att framlägga, innefattar, förutom sådana ändringar i hästutskrivningslagen, som betingas av vad jag ovan förordat, jäm-

väl vissa andra smärre ändringar och jämkningar i nämnda lag, vilka samtidigt ansetts böra vidtagas.

Beträffande de särskilda paragraferna i lagförslaget torde jag kunna in-skränka mig till att anföra följande:

1 §. Ändringarna i 1 § avse utvidgningen av lagens tillämplighetsområde till att omfatta även motorredskap. I begreppet fordon innefattas enligt förslaget anspanssfordon, motorfordon (med tillhörande släpvagnar) samt motorredskap (med tillhörande släpvagnar och redskap).

2 §. I 2 § av gällande lag angives, vilka som äro befriade från skyldighet att avstå sina hästar och fordon enligt hästutskrivningslagen. Då en dylik upp-räkning i lagen icke ansetts medgiva en smidig anpassning efter de krav, som i detta hänseende kunna uppstå på grund av motorfordonsväsendets snabba utveckling, har chefen för generalstaben föreslagit, att det måtte överlåtas åt Kungl. Maj:t att fatta beslut beträffande sådan befrielse.

I enlighet härmed föreslås nu sådan ändring av förevarande paragraf, att det skall ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga föreskrifter om befrielse från den i 1 § stadgade skyldigheten, då sådan befrielse påkallas av rikets tjänst eller eljest av hänsyn till det allmänna.

18—20 §§. Såsom framgår av 26 § i gällande hästutskrivningslag, benämnas de organ, som vid krigsmaktens ställande på krigsfot hava att pröva uttagna automobilers lämplighet för krigsbruk, automobilkommissioner. Enligt det föreliggande förslaget skola de kommissioner, vilka äro avsedda för prövning av uttagna motorfordons och motorredskaps lämplighet för krigsbruk, benämnas motormönstringskommissioner. Till förekommande av att dessa kommissioner förväxlas med de i 18—20 §§ i lagen omförmälda mönstringskommissioner, som hava till uppgift att pröva uttagna hästars och anspanssfordons lämplighet för krigsbruk, synas dessa senare kommissioner böra erhålla benämningen hästmönstringskommissioner.

22 §. Enligt automobilutskrivningsförordningen den 12 maj 1916 (nr 169) åligger det länsstyrelserna att årligen i december månad uttaga det antal motorfordon, som under det följande året skall inställas för mönstring, för den händelse förordnande om krigsmaktens ställande på krigsfot då kommer att meddelas. Över de sålunda uttagna motorfordonen skall länsstyrelsen upp-rätta en särskild rulla, vars uppgifter beträffande ifrågavarande motorfordon skola överensstämma med motsvarande uppgifter i det hos länsstyrelsen förda automobilregistret.

I sina yttranden över det av chefen för generalstaben avgivna förslaget hava vissa länsstyrelser framhållit, att den sålunda bestämda tiden för motorfordonsuttagningen visat sig olämplig, enär en mängd anmälningar om ändringar i automobilregistret pläga inkomma till länsstyrelserna omkring årskiftet, vilka anmälningar föranleda stora ändringar i den då helt nyligen upprättade rullan.

Då de sålunda framställda erinringarna mot den nu bestämda tiden för

motorfordonsuttagningen synas vara befogade, torde automobilutskrivningsförordningens bestämmelser i förevarande avseende böra ändras. För att möjliggöra, att tiden för uttagningen förlägges till årets början, torde stadgandet i 22 § i lagen böra underkastas viss jämkning.

Enligt 23 § i lagen skall särskild rulla upprättas för varje mönstringsdistrikt. Därest, såsom nu föreslås, länens uppdelning på flera mönstringsdistrikt skall upphöra, böra i stället rullor upprättas för var och en av de olika mönstringskommissionerna. 23 §.

Av praktiska skäl torde det vara lämpligt att upprätta särskilda rullor för motorfordon och för motorredskap.

För vinnande av överensstämmelse med det i 5 § i lagen förefintliga stadgandet rörande bestämmandet av mönstringsställen och mönstringstider för hästar och anspanssfordon torde, i enlighet med chefens för generalstaben förslag, i 24 § böra vidtagas sådan ändring, att det skall tillkomma Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser i nämnda hänseenden, vad angår inställandet av motorfordon och motorredskap. 24 §.

Motormönstringskommissionerna, vilka skola träda i stället för de nuvarande automobilkommissionerna, böra hava enahanda sammansättning som de sistnämnda. Med hänsyn till att ett län kan bestå av mer än ett landstingsområde eller i sig innefatta stad, som ej deltagar i landsting, torde särskilda bestämmelser komma att erfordras rörande valet av den ledamot i kommissionen, som skall utses av landsting eller stad, som ej i landsting deltagar. Dessa bestämmelser torde lämpligen böra meddelas av Kungl. Maj:t i samband med fastställandet av det antal motormönstringskommissioner, som skall finnas inom varje län. 27 §.

I första stycket av 31 § har en omformulering ansetts böra vidtagas för att tydligare än vad för närvarande är fallet angiva, att den i nämnda stycke omförmälda rätten att, efter det krigsmakten blivit ställd på krigsfot, avyttra till krigsbruk uttagna hästar och fordon inträder först sedan mönstring ägt rum just av den häst eller det fordon, varom fråga är, och således icke så snart mönstring över huvud taget ägt rum inom landet. 31 §.

Enligt andra stycket i 32 § skall ersättning utgå för inställandet å mönstringsstället av de i vederbörlig ordning uttagna hästar, som vid mönstringen icke avstås till krigsmakten. Däremot finnes icke någon dylik bestämmelse om ersättning för inställandet av uttagna fordon, som av en eller annan anledning icke bliva överlätna till krigsmakten. 32 §.

Då det synes skäligt, att ersättning utgår även i sistnämnda fall, har föreskrift härom införts i lagförslaget.

De föreslagna lagändringarna synas lämpligen böra träda i kraft den 1 januari 1931. De i 27 § föreskrivna valen av ledamöter och suppleanter i motormönstringskommissionerna böra emellertid ske redan under innevarande år.

Efter härmed avslutad föredragning av ifrågavarande lagförslag hemställer departementschefen, att förslaget måtte föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Alf Everlöf.